

Program kierunku Filologii klasycznej łączy tradycję z nowoczesnością. Jako kierunek studiów była ona obecna w strukturze Uniwersytetu w Poznaniu od samego początku. W ostatnich latach ze względów formalnych była prowadzona jako specjalność na kierunku filologia. Przywrócenie jej rangi samodzielnego kierunku jest bardzo istotne merytorycznie i wizerunkowo, a zwłaszcza stanowi doskonale zwieńczenie stulecia studiów klasycznych w Poznaniu, niedawno zaprezentowanych w liczącym niemal sześćset stron tomie *Aetas Aurea. Sto lat filologii klasycznej na Uniwersytecie w Poznaniu 1919–2019*, pod redakcją Elżbiety Wesołowskiej i Piotra Urbańskiego (Wydawnictwo Naukowe UAM: Poznań 2019). Zawarte tu opracowanie historyczne Teodozji Wikarjak dobrze pokazuje przemiany tych studiów, akcentując również ich trudności spowodowane sytuacją polityczną Polski w latach trzydziestych (rok akademicki 1933/1934) i pięćdziesiątych (zakaz przyjmowania nowych studentów, skazujący ośrodek poznański na wymarcie). Warto podkreślić, że tylko dwa wielkie totalitaryzmu dwudziestego wieku, z podobnych wszakże powodów, zablokowały rozwój studiów klasycznych i jej obecność jako kierunku kształcenia.

Filologia klasyczna (studia pierwszego stopnia) oferuje elastyczny, stworzony w oparciu o konsultacje z zewnętrznymi interesariuszami program studiów, który stanowi odpowiedź na wyzwania związane ze zmieniającą się funkcją badań nad antykiem i z nowym miejscem humanistyki w społeczeństwie. Fundamentem tego programu jest zaawansowana znajomość języków, literatury i kultury starożytnej Grecji i Rzymu, a także rozpoznawanie nowych ról kulturowych przypisywanych powyższemu zjawiskom, modyfikowanym obecnie na potrzeby współczesnego społeczeństwa.

Filologia klasyczna ma wobec tego ambicje kształcenia specyficznej odmiany „pracowników wiedzy” (*knowledge workers*); ich cechą charakterystyczną będzie nieustanna gotowość do objaśniania tych współczesnych zjawisk, które nie mieszczą się bez reszty w wąsko rozumianej teraźniejszości, wykraczają poza doraźność, są zakorzenione w odległej tradycji.

Nowocześnie pojmowane studia filologiczne to dialog z przeszłością na temat teraźniejszości i przyszłości. Ma to określone konsekwencje: filolog klasyczny nie tylko przecież bada dawno powstałe teksty, ucząc się przy tym zadawać im adekwatne i owocne pytania, ale także dołącza dzięki swoim badaniom do niekończącego się szeregu tych, którzy zajmowali się i fascynowali antykiem grecko-rzymskim (tylko biorąc pod uwagę czasy najnowsze do grona tego należeli choćby tacy wpływowi twórcy i myśliciele, jak Friedrich Nietzsche, Sigmund Freud, Igor Strawiański, Thomas Stearns Eliot, James Joyce, Simone Weil, Hannah Arendt, Pier Paolo Pasolini, Jorge Luis Borges, Michel Foucault, John Maxwell Coetzee, Derek Walcott, a także – z rejonów kultury popularnej – Neil Gaiman czy Quebonafide).

Filologia klasyczna to jednak przede wszystkim studia źródłowe – studia te dostarczają bowiem wiedzy na temat tekstów będących kamieniami milowymi naszej cywilizacji, nośnikami fundamentalnych znaczeń, których ranga nie wygasła do dzisiaj. Nieprzypadkowo pierwszym tekstem wydanym w niedawno powstałej serii omawiającej „książki, które wstrząsnęły światem” było opracowanie *Państwa*

Platona, a kolejnym – omówienie eposów Homera. Dzięki filologii klasycznej można zatem sięgać właśnie do owego odległego wprawdzie, ale i nieustannie pulsującego źródła, zdobyć klucz do kodu kulturowego, który tworzył – i tworzy nadal – najbardziej uniwersalny z języków naszej cywilizacji. Nie ulega jednak poza tym wątpliwości, że rozszyfrowywanie wspomnianego kodu wyposaża filologów klasycznych w szczególne kwalifikacje – zapewne nie bez przyczyny brytyjski wywiad rekrutuje jako szyfrantów znawców greki i łaciny (zob. np. [https://www.academia.edu/3439779/A. Chaniotis A. Kuhn and C. Kuhn](https://www.academia.edu/3439779/A._Chaniotis_A._Kuhn_and_C._Kuhn)).

„Martwe” języki antyczne bywają więc, paradoksalnie, narzędziami ułatwiającymi rozumienie współczesnego świata. Nie sposób byłoby wyliczyć, w jak wielu kontekstach (naukowych, literackich i artystycznych) owe języki dzisiaj występują. Greka i łacina stanowi tradycyjne i nadal niepomijalne zaplecze terminologiczne dla wielu profesjonalnych dyskursów; dzięki znajomości tych języków absolwent filologii klasycznej nie tylko będzie miał możliwość, przykładowo, dotrzeć do oryginalnych znaczeń Agambenowskich pojęć *tumultus*, *dzoē* i *bios*, nie tylko będzie mógł orzec, czy trafne są feministyczne rozważania dotyczące „pępka świata” (*omphalos*), nie tylko rozumieć oparte na łacinie żarty językowe Joyce’a, ale także, w razie potrzeby, dostarczać intelektualistom informacji pomocnych przy wynajdywaniu i wytwarzaniu nowych kategorii poznawczych i terminów, służących do opisu bieżącej rzeczywistości.

Należy zwrócić uwagę na wpisana w koncepcję programu filologii klasycznej misję, znajdującą odzwierciedlenie w efektach uczenia się, związaną z kształtowaniem dziedzictwa kulturowego. Absolwent tego kierunku winien m.in. „dostrzegać i interpretować wpływ literatury i kultury grecko-rzymskiej na literaturę i kulturę europejską” oraz być gotowym do „wypełniania zobowiązań społecznych polegających na działaniach na rzecz zachowania kulturowego dziedzictwa antyku”.

Możliwości zatrudnienia (typowe miejsca pracy) absolwentów studiów pierwszego stopnia są dość szerokie i – podobnie jak w przypadku większości kierunków humanistycznych – nie do końca możliwe do przewidzenia. Dotychczasowe doświadczenia związane z prowadzeniem specjalności filologia klasyczna na kierunku filologia dowodzą, że ze względu na doskonałe przygotowanie merytoryczne, w tym językowe, literackie i kulturowe, instytucjach kultury, redakcjach, bibliotekach. Ich umiejętności samokształcenia powodują, że świetnie przystosowują swoje kompetencje i wiedzę do różnych miejsc pracy. Przed wszystkim jednak absolwenci filologii klasycznej funkcjonują jako tłumacze, uznani i nagradzani ogólnopolskimi nagrodami, jak choćby „Literatury na świecie”.

Po ukończeniu studiów pierwszego stopnia absolwenci mają możliwość kontynuowania kształcenia na tym samym kierunku na studiach drugiego stopnia. W ostatnich latach podejmowali je niemal wszyscy absolwenci. Przygotowanie literaturoznawcze i językoznawcze absolwentów pozwala im podjąć studia także na innych kierunkach, np. Literatura powszechna.

W świetle powyższego, jak również dotychczasowych doświadczeń Instytutu Filologii Klasycznej związanych z prowadzeniem specjalności filologia klasyczna na kierunku filologia (nie mówiąc już o wcześniejszej tradycji), a także wykazanego związku kierunku studiów z misją uczelni i strategią jej rozwoju oraz misją i strategią rozwoju jednostki należy jednoznacznie stwierdzić, że powołanie

kierunku Filologia jest nie tylko w pełni związane z profilem naukowym Instytutu Filologii Klasycznej, ale będzie systematycznie przyczyniać się do rozwoju kształcenia i badań naukowych, stawiając przed osobami prowadzącymi zajęcia nowe wyzwania dydaktyczne, jak i inspirując do podejmowania nowych tematów badawczych. Wśród tematów badawczych, również zespołowych, prowadzonych w Instytucie Filologii Klasycznej, warto wymienić choćby kilka: Genologiczne aspekty epiki późnogreckiej; Problematyka przekładu dzieł antycznych; Badanie pamięci społecznej w greckiej poezji lirycznej; Analiza struktur formalnych w greckiej liryce chóralnej; Heroizm w literaturze i kulturze Europy; Edytorstwo cyfrowe źródeł; Analiza metryczna twórczości Anonima zw. Gallem; Antyk w sztuce filmowej oraz w operze; Badania nad trwałością tradycji antycznej w literaturze średnio- i nowołacińskiej; Transfer kultury łacińskiej do innych kręgów kulturowych i do innych epok; Filozofia antyczna i wczesnochrześcijańska a konteksty dwudziestowieczne.

Utworzenie kierunku studiów sprzyja przemianom zachodzącym w sferze społecznej, gospodarczej oraz na rynku pracy, przygotowując przede wszystkim wysoko kwalifikowane osoby specjalizujące się w wiedzy związanej z tożsamością współczesnej Europy, potrafiące wykorzystać ją praktycznie do ochrony i propagowania dziedzictwa kulturowego, jak również poszukiwane na rynku pracy – bardzo często w sektorach zupełnie niezwiązanych z filologią klasyczną, a zatrudniających jej absolwentów ze względu na unikatowy sposób analizowania i interpretowania rzeczywistości, wykształcony podczas studiów klasycznych.